

Mladi glasbeniki
ostali brez Zoisove
štipendije

AKTUALNO 4

Na obisku
v ljubljanski
3D-tiskarni

PANORAMA 15

DELO

Ponedeljek, 29. februarja 2016 Cena 1,40 EUR, 13 HRK LETO 58 / ŠT. 49 V. D. ODGOVORNEGA UREDNIKA: Gregor Knafelc UREDNIŠTVO: 01/47 37 11

DELO ponedeljek, 29. februarja 2016
urednistvo@delo.si

MNENJA

5

V znamenju kastriranega mačka

Karantanski panter Prazen in zavajajoč
kot besede tistih, ki pozivajo k njegovemu znamenju

Kitajci so vstopili v leto
opice, Slovenci so pravkar
začeli z letom kastrirane-
ga (skopljenega) mačka.

Kaj se je zgodilo?

V soboto 20. februarja je 2500
ljudi pred nekdanjo trgovino
Baumaxa med Kranjem in Šenčur-
jem hodilo v krogu in pri tem
sledilo ne samo državni zastavi,
ampak tudi drugim simbolom. Da
so tam zaradi beguncev, so rekli
ljudje. Vsak pastir ve, s kakšnim
odporom in zavračanjem se čreda
odzove na vsak poskus vpeljati
novo žival v čredo. Vendar pastir
zaradi tega črede nikoli ne obsoja,
ker je njen odziv samoumeven. S
spretnostjo in potrpežljivostjo ga
je mogoče premagati. Spodbujati
ga, je morilsko. Na tem mestu
želim govoriti o nečem drugem,
kar je ob zgornji nevarnosti neka-
ko ušlo pozornosti. Kaj pomeni
slediti simbolom tega srečanja,
simbolom, ki jih ne poznamo.

Grozečo domobransko glavo
izpod čopiča Jožeta Beráneka, ki
je pred več kot sedemdesetimi leti
spodbujala v boj proti komuniz-
mu, bi lahko z mnogo dobrovolj-
nosti celo razumeli kot nekakšno
laibachovsko izzivanje okusa,
strpnosti in znanja oblasti. Vendar
osebno ne verjamem, da je šlo
za umetniško provokacijo. Samo
upam lahko, da v tem ni bilo želje
po enačenju z vojakom, ki je pri-
segel zvestobo Adolfu Hitlerju in s
tem njegovim idealom.

Medtem ko so simbolna razmer-
ja omenjene glave dovolj jasna, pa
je treba opozoriti na štirinožni lik,
ki ga njegovi promotorji razglašajo
za karantanskega panterja. Bil naj
bi grb slovenske kneževine Karan-
tanije, ki se je nekoč razprostirala
na ozemlju vzhodnih Alp. Trditev
stoji na majavih nogah in se
razblini že ob osnovnem dejstvu,
da kneževina Karantanija ni imela
protokolarnih simbolov, kot so
dandanes grb, himna in zastava.
Z oznako »karantanski«
je torej
tako kot z bav-bavom, ki je znotraj
votel, okoli ga pa nič ni.

GOSTUJOČE PERO

Prof. ddr.
Andrej Pleterski
Znanstvenoraziskovalni
center SAZU

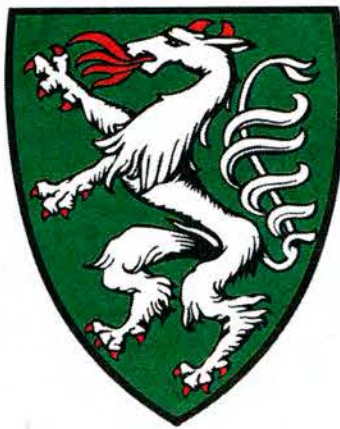
(Črni panter – najstarejši karan-
tanski grb. Glas »Korotana«
ob petnajstletnici, št. 7, 1981, 38–68)
in ob njej zapisal, da se je ohra-
nila v grbu dežele Štajerske v
spremenjeni barvi ter da ima več
razvojnih oblik. Njegovo opozo-
rilo ni odveč in zato si pogledajmo
vsaj nekatere stopnje razvoja.

Že najstarejša znana upodobitev
štajerskega grba iz okoli 1340 (slika
2) ima več kot vpadljivo podrob-
nost: ogenj, ki ga Štajerci razumejo
kot bojevitost, ne šviga živali samo
iz gobca ampak tudi iz njegovega
mednožja. Žival ima ognjenega
tiča! Napis Stir in bikovski rogovi
pa kažejo, da gre za govoreči grb,
ki povezuje ime Štajerske z nem-
škim »stier«
(bik). Gre za pove-
zovanje slik in besed, ki ga dobro
poznajo reševalci rebusov.

V poznejših časih se je šviga-
nje ognja razširilo še na druge
telesne odprtine. V tej obliki (slika
3) lahko žival še vedno občudu-
jemo v grbu Gradca, glavnega
mesta Štajerske. Ker pa mora tako
pomemben simbol ustrezati tudi
modernim pojmom o spodobno-

sti, so se štajerski politični
prvaki leta 1926 odločili, da »za-
radi obscenosti«
dopustijo ogenj
samo še iz gobca.

In taka je sedanja žival v
štajerskem grbu (slika 4). A
dokončno kruti vseeno niso bili.
Premoženje v mednožju so pustili
nedotaknjeno, čeprav ohlajeno.
Prav to moderno obliko lika je
prevzel Jožko Šavli. A je pri tem
naredil majhno, vendar izjemno
pomembno spremembo. Iz med-
nožja živali je odstranil njegovo
vsebino. Z drugimi besedami,
bitje je kastiral! Lik tako imeno-
vanega karantanskega panterja se
je rodil v domišljiji Jožka Šavlija
leta 1981.

Kakšno usodo torej izziva tisti,
ki sledi liku kastriranega mačka?
Po načelih imitativne magije
poskušamo s posnemanjem
prenesti lastnosti simbola na
nekaj drugega, v našem primeru
na ljudi. Kdo si želi biti telesno in
duhovno kastiran? A nesrečni
mačkon vendarle nekaj doka-
zuje. Namreč, tako kot je sam
prazen in zavajajoč, so prazne in
zavajajoče tudi besede tistih, ki
pozivajo k njegovemu znamenju.
Prav vseeno je, ali gre za črnega
ali belega, karantanskega ali
noriškega panterja, volk dlako
menja nravi pa ne. Verjamem,
da se velika večina udeležencev
sobotnega zborovanja vsega tega
ni zavedala.

Kdor verjame, da se 2500 ljudi
zbere na političnem zborovanju
samo po lastnem navdihu, je
skrajno lahkovoren. Statistična
verjetnost naključnosti samo
teoretično ni popolna ničla. Kam
vodi nadaljevanje opisanega
početja? Ljudska zborovanja pod
praznimi simboli, ki so se začela v
Srbiji, so krvavo razbila Jugosla-
vijo.

Kastiran štirinožec, ki je
nemarno podoben našemu liku
(slika 5) se je v opustošeni Ma-
kedoniji povzpел na vrh trium-
falnega stebra, ki v Skopju stoji
pred razkošno palačo iz belega
marmorja. V njej domujeta Stran-
ka in njen ljubljani Vodja. Bomo v
naši prestolnici na mestu Šumija
dočakali podobno marmorno
palačo, namesto Marijinega kipa
pa bo pred njo na stebri čepel
kastirani maček in vse skupaj
bo varovala nacionalna garda,
vendar ne pred begunci, ampak
pred neposlušnimi državljani
Slovenije?

Prispevek je osebno mnenje avtorja
in ne izraža nujno stališča uredništva.

Kako je s panterjem (slika
1)? Lik, ki ga vidimo, ima ptičje
kremplje, kozlove noge, rogato
glavo in silno kosmato telo ter rep.
S pravim panterjem seveda nima
nič skupnega, vsaj nekoliko pa
spominja na leve iz različnih gr-
bov. A da ne zapletam, dopuščam
možnost, da je osnovno likovno
izhodišče žival iz rodu mačk. Če
torej ni nič od karantanskega
panterja, ali smo lahko počaščeni
vsaj z bojevitim mačkom?

Od kod torej podoba? V javnost
jo je vpeljal pokojni Jožko Šavli

